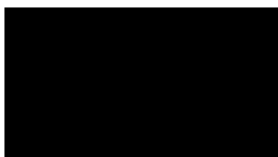

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGA
1535 Budapest
Pf. 773.

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGA	
Ügyszám:	21/B/2008/3
Érkezett:	2008 JAN 27.
Példány:	1
Melléklet:	— db
Kezelőiroda:	

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az Alkotmánybíróság főttkára 21/J/2008/2. számú Budapesten, 2008. január 21-én keltezett levelében – amelyet 2008. január 24-én vettem kézhez – tájékoztatott, hogy az általam Nagykovácsoson, 2008. január 7-én keltezett és az Alkotmánybírósághoz 2008. január 9-én beérkezett, a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény egyes szakaszait érintő utólagos alkotmányossági vizsgálatra és megsemmisítésre vonatkozó indítványom *formai hibákat* tartalmaz a kifogásolt törvényi szakaszok jelölését illetőleg. Az Alkotmánybíróság főttkára levelében tájékoztatott e formai hibák 15 napon belüli javításának lehetőségével kapcsolatban.

A nevezett törvény utólagos alkotmányossági vizsgálatára vonatkozó javaslatomat tehát az alábbiak szerint terjesztem elő:

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott magyar állampolgár az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. tv. (továbbiakban: Abtv.) 21. § (2) bekezdése alapján indítványozom, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 1. § b) pontjában foglalt jogkörében eljárva a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény (továbbiakban: Bétv.) 1. § (1) bekezdése, 2. § (1)-(2) bekezdései, 3. § (2) bekezdése, valamint 15. § „Az élettársi kapcsolat bejegyzése nyilvános és ünnepélyes” és „A tanúkról a leendő élettársak gondoskodnak” szövegrészek alkotmányellenességét a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. tv. (továbbiakban: Alkotmány) 2. § (1) bekezdése, 15. §-a alapján, valamint a 60. § (1) bekezdése figyelembevételével megállapítani és a nevezett és kifogásolt részeket megsemmisíteni szíveskedjék.

A törvényt az Országgyűlés 2007. december 17-i ülésnapján fogadta el, majd azt a köztársasági elnök aláírásával látta el, és a Magyar Közlöny 2007/186. számában 2007. december 29-én hirdette ki.

I.

Az Alkotmány felhívott rendelkezései:

„[...]

2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

[...]

15. § A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét.

[...]

60. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságára.

[...]”

A Bétv. érintett rendelkezései a Magyar Közlöny 2007/186. száma alapján:

„1. § (1) Bejegyzett élettársi kapcsolat akkor jön létre, ha az anyakönyvvezető előtt együttesen jelenlévő két, tizennyolcadik életévét betöltött személy személyesen kijelenti, hogy egymással bejegyzett élettársi kapcsolatban kíván élni.

[...]

2. § (1) Az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a bejegyzett élettársi kapcsolatra a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) házasságra vonatkozó rendelkezéseit alkalmazni kell. A Csjt. közös gyermekké fogadásra és a házastársak névviselésére vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatóak a bejegyzett élettársakra.

(2) Ha törvény eltérően nem rendelkezik,

a) a házasságra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársi kapcsolatra,

b) a házastársra vagy házastársakra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársra vagy élettársakra,

c) az özvegyre vonatkozó szabályokat az elhunyt bejegyzett élettárs túlélő bejegyzett élettársára,

d) az elvált személyre vonatkozó szabályokat arra a személyre, akinek bejegyzett élettársi kapcsolatát megszüntették,

e) a házaspárra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársakra is megfelelően alkalmazni kell.

[...]

3. § [...]

(2) A bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetésére a házasság felbontására vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kell.

[...]

15. § [...]

26/G. § [...]

(3) Az élettársi kapcsolat bejegyzése nyilvános és ünnepélyes.

[...]

26/H. § (1) [...] A tanúkról a leendő élettársak gondoskodnak.

[...]”

II.

A törvényalkotó „a bejegyzett élettársi kapcsolat” fogalmát és intézményét álláspontom szerint többszörösen alkotmányosértő módon alkotta meg, illetve vezette be, és rendelte az Alkotmány által védett [Alkotmány 15. §; 14/1995. (III. 13.) AB határozat] házasság intézménye mellé.

A törvényalkotó a „bejegyzett élettársi kapcsolat” intézményének és létesítésének törvényi feltételei által, a Bétv. 2. § (2) bekezdése pontjai értelmében a „bejegyzett élettársi kapcsolatot” *expressis verbis* azonosítja a házassággal eljárásjogi és tartalmi szempontok alapján. A törvényalkotó ezáltal diszkriminálja és gyengíti a házasság intézményét. Alkotmányba ütköző az a szabályozás, amely szerint az életközösség elnevezésében ugyan különbözik a házasságtól, de joghatásait és tartalmát tekintve a megtévesztésig megegyezik azzal.

A „bejegyzett élettársi kapcsolat” kifejezés tulajdonképpen – köznyelvi fordulattal élve – „fából vaskarika”, ugyanis *tartalmi* szempontból maga a házasság is bejegyzett élettársi kapcsolat, és éppen azért nevezhető házasságnak, mivel a létrejött és szabadon akart életközösséget *bejegyezte* az illetékes, hatáskörrel rendelkező intézmény, annak létesítését, fennmaradását Alkotmányával védi a Magyar Köztársaság. A házasság a Magyar Értelmező Kéziszótár szerint „*Férfinak és nőnek jogilag elismert és szabályozott életközössége*”. Az élettárs fogalma szintén az Értelmező Kéziszótár szerint jelentheti először a *házastársat*, másodsorban a *valakivel házasságkötés nélkül életközösségben élő személyt*. A házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. törvénycikk – mint jelenlegi polgári házasságkötési gyakorlatunk alapja és kiindulópontja – a házasságot *életközösségeként* definiálta. A házastárs egyúttal természetesen élettárs is, míg nem mindegyik élettárs házastárs. A házasság két fél szabad elhatározásán alapuló, törvényesen és törvényes körülmények között szentesített életközösség [vö. az állami anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. törvénycikk 45-67. §-ait]. A házasság tehát tulajdonképpen nem más, mint *bejegyzett élettársi kapcsolat*, amit egyúttal érzelmi, vagyoni életközösségnek nevezünk. A törvényalkotó jól ismerve a fennálló és érvényes (alkotmánybírósági) állásfoglalásokat és megkötéseket megteremtette a másodfokú és –rangú házasságot („*majdnem házasság*” – egyes állásfoglalások szerint): a „bejegyzett élettársi kapcsolat” intézményét, amit immár nem szükséges egy férfi és egy nő életközösségeként felfogni, hanem azonos neműek között is létesíthető. Ezáltal formai és tartalmi szempontból gyengíti, és a „bejegyzett élettársi kapcsolat” intézményének kihatásaként hátrányosan diszkriminálja a házasság intézményét.

A törvényalkotó a házasság Alkotmány által védett intézményét gyengíti, diszkriminálja és végső soron ellehetetleníti azáltal, hogy a Bétv. 15. §-a által az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet módosításaként [26/G. § (3) és (5) bekezdések] elrendeli: „*Az élettársi kapcsolat bejegyzése nyilvános és ünnepélyes*”, az (5) bekezdés szerint lényegét, létesítésének formai alakját tekintve semmiben nem különbözik a házasság megkötésének polgári anyakönyvezés bevezetése óta létező módjától és formájától (pl. kérdések, tanúk), így azt sem külső, eljárásjogi, majd a közigondolkodás számára tartalmi szempontok alapján sem lehet megkülönböztetni a „valódi” házasságtól. Ez a közigondolkodásban és –gyakorlatban zavarokat fog okozni, ami szintén a házasság Alkotmány által védett intézményének a gyengítéséhez vezet, hiszen a közigondolkodás azonosítani fogja a két intézményt, s általában véve nem lehet elvárni, hogy a gyakorlatban (tartalmilag és létesítését te-

kintve) megtévesztésig hasonló intézmények között jogilag adekvát különbséget tegyen az „átlagos állampolgár”.

A házasság intézményének alkotmányos védelme [Alkotmány 15. §] nem merül ki abban, és nem meríthető ki a *házasság* fogalmának mintegy „szerzői jogi” védelme, ill. tilalma alá helyezésében, hanem annak valóságos tartalmi és eljárásjogi, továbbá kulturális külsőségei tekintetében is védettnek kell tekinteni. „[A] házasság intézménye kultúránkban és jogunkban is hagyományosan férfi és nő életközössége. [...] A legfontosabb emberi jogi nemzetközi egyezmények szövegéből is az következik, hogy a házasságot férfi és nő életközösségeként fogják fel [...]. [V]áltozások tapasztalhatók a hagyományos családmódelben is, elsősorban a házasságok tartósságát tekintve. Mindez azonban nem ok arra, hogy a jog eltérjen a házasságnak attól a jogi fogalmától, amely a mai állapothoz vezető hagyományban mindig is élt, és amely a mai jogokban is általános, továbbá amely a köztudat és köznyelv házasságfogalmával összhangban van” [14/1995. (III. 13.) AB határozat].

A törvény *belső ellentmondást* is tartalmaz abban a vonatkozásban, hogy a Bétv. 3. § (2) bekezdése értelmében a „bejegyzett élettársi kapcsolat” megszüntetésével kapcsolatban a házasság felbontására vonatkozó rendelkezések alkalmazását írja elő, majd a 4. § bekezdéseiben a „bejegyzett élettársi kapcsolat” közös megegyezésen alapuló mintegy „egyszerűsített”, *közjegyző általi* megszüntetésének lehetőségét is megadja – ezáltal a törvényalkotó alkotmányellenes helyzetet keletkeztetett. Kifogásolható a *közjegyző általi*, polgári nemperes eljárás keretében történő [5. §] megszüntetés kifejezés, amennyiben a felek közös megegyezése létrejön; e ponton tulajdonképpen a Bétv. 3. § (2) bekezdése által érintett házasság Alkotmány által védett intézménye sérül, hiszen a „bejegyzett élettársi kapcsolat” létesítését tekintve semmiben nem különbözik a házasság törvényes megkötésétől, azzal azonos, csak terminológiai különbséget mutat fel, míg esetleges megszüntetésük alapvetően különbözhet egymástól.

A „bejegyzett élettársi kapcsolat” a törvény értelmében [Bétv. 15. § kifogásolt szövegrészei] a polgári házasságkötéstől egyáltalán nem különböző, azaz megkülönböztethetetlen, anyakönyvvezető előtti aktus és nyilatkozattétel következtében létesül. A „bejegyzett élettársi kapcsolat” megszüntetése azonban már sokkal „lazább” módon is megvalósulhat, amely által maga a törvényalkotó ismeri el és a törvény által legitimálja és kifejezi a „bejegyzett élettársi kapcsolat” intézménynek labilis, ideiglenes voltát, továbbmenve azonban súlyosan sérti és diszkriminálja a házasság alkotmányos és alkotmányosan védett intézményét annak mind létesülése és megszűnése tekintetében.

Kifogásolható az a törvényalkotói intenció és logika is, amely *először és elsősorban* az általa alkotott intézmény megszüntetésének lehetőségével foglalkozik részletesen [3-12. §], majd ezek után tér rá annak létesítésére.

A törvényalkotó súlyos mulasztást és alkotmányosértést valósít meg azáltal, hogy a „bejegyzett élettársi kapcsolat” létesítésének és megszüntetésének eljárásaiba a törvény erejénél fogva kötelező érvénnyel bevont közreműködő személyek (anyakönyvvezető, közjegyző) a gondolat, a lelkiismeret és vallás szabadságára vonatkozó alkotmányos alapjog [Alkotmány 60. § (1) bekezdés] érvényesülését és érvényesítésének lehetőségét nem teremtette meg magában a törvényben. A törvényalkotónak *e törvényben* kellett volna a lelkiismereti és vallásszabadság alapján a nevezett, hivatalból eljáró tisztségviselők esetleges lelkiismereti indokok

alapján történő mentesülését és mentesítését is garantálnia, hiszen a törvény által megalkotott intézmény egyrésztől nem alkotmányos alapjog érvényesítéséről szól, másrésztől kultúránk alapvető erkölcsi értékrendjének érvényesülését teszi, teheti viszonylagossá az egyén és a közösségek számára. A törvény erejénél fogva a „bejegyzett élettársi kapcsolat” létesítésének és megszüntetésének eljárásába vont személyek hivatalukat alapjaiban más jogi körülmények, feltételek között vállalták fel, kezdték meg. A nevezett személyek az újonnan, a házasság alkotmányos intézménye mellé alacsonyabb jogszabály által rendelt intézménnyel szemben támasztott lelkiismereti aggályaik, kulturális, vallási, erkölcsi megfontolásaik ellenére is kötelesek annak létesítésekor és megszüntetésekor hivatalból közreműködni.

A törvény kihatásában hátrányosan diszkriminálja az egyházi autonóm közösségeket, az egyházi személyeket, akik saját előírásaik és törvényeik szerint az egyházi házasságkötésben részt vesznek. A törvényalkotó nem tekinthet el attól – ahogyan a polgári házasságkötés bevezetése óta nem is cselekedett ekként –, hogy az egy férfi és egy nő által létesített polgári házasságkötés intézménye – eltekintve az esetleges egyházjogi, tartalmi és teológiai különbözőségektől – a zsidó-keresztyén kultúrkörben gyökerezik mind a mai napig. A „bejegyzett élettársi kapcsolatot” létesítő személyek a Bétv. törvényi háttérével egészen nyilvánvalóan a tanításuk, önértelmezésük alapelemei közé tartozó, a hetero- és homoszexuális élettársi közösség és házasságkötés intézményét maguk részéről nem támogató, ill. elutasító, diszkvalifikáló egyházi szervezetek autonómiájának és függetlenségének megsértésére, ill. gyengítésére fognak törekedni, ami szintén nyilvánvalóan alkotmányellenes.

Álláspontom szerint a magyar jogrendben a „személyek” mint jogalanyok [a házasságkötés a férfi és a nő joga, más vonatkozásban a „személyek” a jogalanyok; vö. 14/1995. (III. 13.) AB határozat; továbbá: 65/2007. (X. 18.) AB határozat] a mai jogrend szerint is nyilatkozataikkal, szerződéseikkel szabadon rendelkezhetnek vagyonukról, személyes jogaikról és adataikról egy másik személy javára. Álláspontom szerint a törvényalkotó a jelen törvénnyel nem tett eleget a 14/1995. (III. 13.) AB határozat egészének sem a házasság intézményének védelme szempontjából, sem az AB határozat indoklásának III. pontjában megfogalmazottaknak.

A törvény eljárásjogi szempontból is felvet alkotmányossági kérdéseket. Álláspontom szerint a Bétv. jelen formájában az Alkotmány 15. § módosításaként fogható fel, a törvényalkotó azonban a „bejegyzett élettársi kapcsolat” intézményét önálló törvény formájában, egyszerű többséggel alkotta meg. Az Országos Választási Bizottság 239/2007. (VII. 31.) és 240/2007. (VII. 31.) burkolt alkotmánymódosítási szándékra hivatkozó elutasító határozatai ellen az Alkotmánybíróságnál felülvizsgálati kérelmet benyújtó indítványozó álláspontja szerint „[...] Az Alkotmány 15. §-ában szereplő kitétel a házasságnak, mint intézménynek a védelméről szól, [...] nem jelentheti azonban a jogintézmény más – esetleg alacsonyabb szintű – jogszabályokban meghatározott tartalma megváltoztatásának tilalmát.” Az Alkotmánybíróság [65/2007. (X. 18.) AB határozat; 75/2007. (X. 19.) AB határozat] az indítványozó kérelmét elutasította, a nevezett OVB határozatokat helyben hagyta, a törvényességi felülvizsgálat indoklásaként felhozott érvrendszert és álláspontot nem találta megalapozottnak. Álláspontom szerint a „be-

jegyzett élettársi kapcsolatáról” szóló törvénnyel a törvényalkotó a fenti indoklás szerinti „*a jogintézmény más – esetleg alacsonyabb szintű – jogszabályokban meghatározott tartalm[ú]*” megváltoztatását és szabályozását hajtotta végre, és ezzel alkotmány sértést követett el.

Álláspontom szerint a fentiek értelmében a Bétv. kifogásolt szakaszai alkotmányellenesek, ezért indítványozom azok megsemmisítését.

Nagykőrös, 2008. január 24.

